

ECONOMIE SOCIALĂ DE TIP EUROPEAN ÎN CONTEXTUL TRANSFORMĂRILOR SISTEMICE

Margareta BRADU

Catedra Teoria Economică și Metodologia Cercetării

Cet article traite du problème du type européen dans le contexte des changements systémiques des dernières décennies. Il s'agit du mode d'organisation de la société post-industrielle, l'intérêt essentiel de l'investigation, l'analyse des instituts et des organisations entraînés dans le secteur „non-profit” ou le troisième secteur, placé entre le secteur publique et celui privé.

În contextul transformărilor operate în ultimele decenii în sistemele economice naționale, în modul de organizare a societății postindustriale, una dintre temele ce au trezit un interes substanțial de cercetare este analiza instituțiilor și organizațiilor incluse în sectorul „non-profit”, sau cel de-al treilea sector, aflat între sectorul public și cel privat.

În procesul de descentralizare și de schimbări care au loc la moment, economia socială capătă un sens pragmatic și eficient în ridicarea calității vieții și bunăstării individuale și colective. Formele organizaționale ale economiei sociale pot prelua în timp o bună parte din obligațiile de protecție și asistență socială ale statului de tip paternalist, ajutând astfel politicile de incluziune socială a persoanelor și grupurilor vulnerabile.

Recunoașterea din ce în ce mai evidentă de care se bucură economia socială în Europa și interesul crescând față de antreprenoriatul necomercial, care răspunde provocărilor contemporane, a determinat o nouă noțiune – economia socială de tip european. Motivația pentru economia socială la nivel european are ca principal argument opțiunea pentru o economie coezivă, fondată pe principiul incluziunii sociale, susținută de o rețea de solidaritate la nivel familial, instituțional, de comunitate și societate.

Începutul economiei sociale se manifestă în mișcările cooperatiste ca un model de antreprenorat în sec.XIX, fiind influențate de ideologia socialismului utopic, a liberalismului și neoliberalismului, precum și a solidarității creștine.

Deci, conceptul de economie socială nu este ceva absolut nou, dar în diferite perioade a avut diferite abordări teoretice, însă principiul de bază pe care se construiește acest tip de economie este că economia socială oferă oportunități egale pe piața muncii tuturor categoriilor sociale.

Economia socială are drept scop principal organizarea unei existențe demne, onorabile, distincte și oferirea șanselor pentru fiecare membru al societății, fie că este apt de muncă sau nu este, fie că este tânăr sau bătrân, fie că este sănătos sau nu.

În acest sens, Franz Bolm dă o definiție a laturii sociale a economiei: „numim social un asemenea sistem economic care este în stare să asigure maselor largi ale populației, inclusiv celor incapabile de muncă, copiilor, bătrânilor, bolnavilor și invalizilor, o existență omenească demnă și tuturor celor capabili de muncă posibilități corespunzătoare de activitate în condiții onorabile pentru om”.

În mod descriptiv, economia socială cuprinde lumea asociațiilor, cooperativelor și societăților de ajutor reciproc, iar în mod teoretic combină o stare de spirit în care întreprinderile economiei sociale funcționează în mod democratic, ca ansamblu de forme și statute juridice, speciale fiecărui tip de întreprindere a economiei sociale.

Economia socială include organizații cum sunt cooperativele, organizațiile de întruajutorare, asociațiile și fundațiile – toate aceste forme de organizare conținând în sine un sistem care se încadrează în sistemul nou economic în Europa Unită.

Aceste întreprinderi sunt deosebit de active în anumite domenii, precum: protecția socială, serviciile sociale, sănătatea, băncile, asigurările, protecția agricolă, serviciile de proximitate, educație și formare continuă, cultură, sport și activități recreative.

Tabel

Economia socială

Economie socială instituțională			Economie socială subterană	
Cooperative	Asociații	Mutuale	Economie autonomă (producție de valoare, de întrebuințare de către un individ, de o familie)	Economie comunitară
– agricole – muncitorești – de producție – de consum		– asigurări – bancă de credit cooperativ – sănătate etc. – de consum	– servitori – bricolaj privat – grădinărit	– creșe familiale – asociații nedeclarate – ateliere de cartier nedeclarate

Sursa: Dicționar economic social / I.Bremo, A.Cieledan. - București: Expert, 1995.

Structurile organizaționale de tip „economie socială”, precum: cooperativele, asociațiile, fundațiile, asocierile de ajutor mutual în comunitate etc., au la bază forme specifice de antreprenariat, care au scopuri centrate atât pe dezvoltarea producției, cât și pe efectele sociale și umane ale acesteia, având ca rezultat creșterea calității vieții a persoanelor vulnerabile.

Aceste organizații nu-și pun scopul de a acumula capital economic, scopul lor de bază fiind influența acestora asupra schimbării calității vieții persoanelor cu dificultăți, prin integrarea lor în piața muncii sau prin dezvoltarea unui profit social controlat pe bunăstarea individului sau a comunității.

Economia socială este dirijată printr-un management specific, prin care se ajunge, în timp, la o îmbinare armonioasă a interesului individual cu cel general al comunității, capabilă să asigure autonomia și independența formelor de organizare după principiile economiei sociale și recunoașterea lor de către autoritățile publice.

Orice profit al instituțiilor de economie socială este reinvestit pentru dezvoltarea întreprinderii, a serviciilor pentru membrii săi sau a serviciilor centrate pe bunăstarea colectivă. Asocierea liber acceptată de persoanele motivate pentru întreprinderile economiei sociale, la care se adaugă și acțiunile comunitare pe bază de voluntariat, sunt o constantă în definirea procesului, inclusiv în Republica Moldova, unde au mai rămas în amintire măsurile luate în procesul de colectivizare forțată.

După o analiză generală a efectelor economiei sociale în Europa, s-a constatat că în anul 1995 circa 50% din populația diferitelor state-membre ale Uniunii Europene era angajată într-o formă sau alta în economia socială.

În 1999, în sectorul economiei sociale erau încadrați aproximativ 10% din totalul încadraților, adică 8.879.546 de persoane cu norma întreagă, în aproximativ 900.000 de întreprinderi.

În Italia, în anul 2001, în sectorul economiei sociale erau înregistrate 935.000 locuri de muncă, iar în 2006 în acest sector din domeniul agricol s-au produs 62,4% din totalul cifrei de afaceri. (Studiul a fost realizat de Centrul Internațional de Cercetare și Informare privind economia publică, socială și cooperatistă.)

În țările europene, economia socială se bazează pe întreprinderile sociale care sunt implicate, în mod deosebit, în activități care:

- asigură realizarea infrastructurii și a serviciilor necesare pentru a facilita accesul altora să înființeze întreprinderi mici sau să inițieze proiecte care ar schimba viața locuitorilor comunităților;
- acționează intens pentru a crea locuri de muncă, mai ales pentru persoanele care sunt slab calificate sau pentru persoanele defavorizate atât fizic, cât și social;
- să angajeze în activitatea de comerț din care sectorul privat s-a retras, deoarece nu era destul de profitabil;
- furnizează unele servicii care în trecut erau acordate de instituțiile de stat.

La baza economiei sociale de tip european stau următoarele principii:

- ✓ Solidaritatea și implicarea în procesul de activitate economică a cetățenilor activi.
- ✓ Oferirea unui cadru legislativ care să permită apariția unor noi întreprinderi și a noi forme de muncă.

Economia socială joacă un rol important în dezvoltarea locală și coeziunea socială; este bazată pe responsabilitatea socială; este un factor de democratizare și contribuie la stabilirea și pluralismul piețelor economice.

Pentru distingerea obiectivelor puse în fața Uniunii Europene, în Strategia de la Lisabona, pentru ca aceasta să devină o societate a cunoașterii, întreprinderile economiei sociale trebuie să contribuie activ la formarea unei economii competitive, performante și producătoare de coeziune socială. Pentru a face față grupurilor

economice multinaționale, ea va trebui să formeze alianță între Est și Vest, precum și în sânul Europei Centrale și de Est, în special prin:

- formarea de noi mentalități care contribuie la atingerea unei conștiințe sociale de ordin superior;
- corespunderea priorităților Uniunii Europene și ale obiectivelor strategice: coeziune socială, ocupare deplină, lupta împotriva sărăciei, democrație participativă, o mai bună guvernare a dezvoltării economice și sociale.

În economia socială de tip european, formele de organizare a activităților nu se marginalizează doar la asociații și cooperative, dar sunt cu mult mai diverse, cum ar fi:

- societăți în beneficiu;
- societăți amicale;
- societăți reciproce, comune;
- societăți de consum pentru vânzări cu amănuntul;
- cooperative de producție;
- cooperative industrial productive;
- cooperative comunitare;
- întreprinderi comunitare;
- întreprinderi din al III-lea sector;
- trusturi comunitare;
- afaceri sociale;
- companii comunitare;
- întreprinderi sociale;
- firme sociale;
- întreprinderi voluntare;
- uniuni de credit.

În economia contemporană, economia socială devine o componentă importantă a relațiilor economice, contribuie activ la o economie de piață modernă și pluralistă și se dovedește a fi prin aspectele sale, civice și participative, un partener de bază al societății și o parte integrată a modelului social și economic.

Totodată, economia socială apare și ca un impuls al dezvoltării spiritului antreprenorial inovativ, prin formări profesionale și educaționale continue cerute pe piața muncii și prin performanțe economice ridicate.

Pentru Republica Moldova, dezvoltarea sectorului economiei sociale ar fi o soluție ce ar contribui la ieșirea din criza economică care se aprofundează tot mai mult în toate domeniile.

Acest sector ar influența reducerea șomajului, promovarea egalității de șanse, ar asigura securitatea migrației forței de muncă și asistenței sociale pentru persoanele defavorizate, crearea unor noi locuri de muncă, promovarea cetățeniei europene.

Însă, pentru aceasta urmează a fi înfăptuite un șir de măsuri la nivel național.

În primul rând, din partea guvernului urmează să fie editat un pachet de strategii alternative de dezvoltare economică și care să protejeze dezvoltarea sectorului economiei sociale.

În al doilea rând, să se dezvolte cercetarea științifică și științele aplicate în direcția implementării concepțului de economie socială.

Foarte importantă este perfectarea legislației antreprenoriale, astfel încât aceasta să includă totalitatea formelor organizaționale ale economiei sociale. În același rând, se impune formarea în instituțiile naționale de învățământ a specialiștilor în economia socială.

În concluzie, am putea menționa că economia socială pentru Republica Moldova ar fi un mecanism de atracție a unor soluții mai mult sau mai puțin realiste pentru viitor.

Bibliografie:

1. Vlasceanu M. Economia socială și antreprenariat: o analiză a sectorului nonprofit. - Iași: Polirom, 2010, p.13.
2. Politici sociale. România în contextul european. - București: Alternative, 1995.
3. Lucan E. Despre economia socială. - București, 2008.

Prezentat 02.11.2011